

1

The Different Approaches of Academic Disciplines to the Phenomenon of Migration

All Rights Reserved

It may not be reproduced in any way without the written permission of the publisher and the editor, except for short excerpts for promotion by reference.

ISBN: 978-625-7799-30-0

1st Edition

2021

The Different Approaches of Academic Disciplines to the Phenomenon of Migration

Bilgin K lt r Sanat Yayın Dağıtım Pazarlama Ltd. Şti. pursuant to the law of intellectual and artistic works, it may not be quoted, copied, reproduced or published in any way without written permission. The articles written in Turkish and English are the responsibility of their writers only incase of any legal issues that may occur based on their content.

Editors

Meryem BULUT

Ceren AKSOY SUGIYAMA

Kadriye ŞAHİN

Publisher

Engin DEVREZ

Bilgin K lt r Sanat Yayınları

Certificate No: 20193

Selânik Cd. No: 68/10 06640 Kızılay / Ankara

Phone: 0 (312) 419 85 67 – Fax: 0 (312) 419 85 68

www.bilginkultursanat.com

bilginkultursanat@gmail.com

Contents

A Bosnian Refugee in London: Olivia Sudjic's <i>Asylum Road</i>	8
Alper Tulgar.....	8
Şiddetten Aidiyetsizliğe: Saliha Scheinhardt'ın “Frauen, die sterben, ohne daß sie gelebt hätten” Romanında Köksüzlüğün Derinlikleri	17
Müge Arslan Karabulut.....	17
Suriyeli Mültecilerin Sosyo-Mekansal Kümelenmelerinin İzmir Özelinde Analizi	32
Aykut Çalışkan.....	32
Gazanfer Kaya.....	32
Suriyeli Erkek Göçmenlerin Değişen Erkeklik Pratikleri	57
Sıtkı Yıldız	57
Aynur Tekke	57
Sosyal Değişim ve Göç: Türkiye’de Göç Olgusuna Teorik Bir Bakış	72
Berfin Varışlı.....	72
Covid-19 Pandemisinin Farklı Bölge Ekonomilerinde Göçmen Havalelerine Etkisi	85
Duygu Duman.....	85
İlgın Barut	85
Suriyeli Göçmenlerin Ekonomik Etkileri	97
Umut Erksan Şenalp	97
Suriyeli Göçmen Kadınlarda Öznel İyi Oluş: İzmir Örneği	112
Esen Yangın Kiremit.....	112
Serap Akfırat	112
Göçmenler ile Yerellerin Çokkültürlü Çalışma Ortamında Kültürel Farklılık ve Aidiyetlerin Çalışma Ortamını Organize Etme Biçimleri	130
Esmâ Kesinkaya.....	130
Engin Sarı.....	130
The Role of Integration Support Cooperatives in the Solution of Refugees’ Adaptation Problems	147
İmam Bakır Kanlı	147
Eylül Çelik.....	147
Mültecilerin Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar ve Sosyal İçerilmelerine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri: Samsun İli Örneği	166
Hakan Topaloglu	166

Suriyeli Erkek Göçmenlerin Değişen Erkeklik Pratikleri¹

Sıtkı Yıldız²
Aynur Tekke³

Giriş

Göç, bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri yerden ayrılarak farklı bir yere yerleşmesi olarak tanımlanabilmektedir. Uluslararası göç özelinde bakıldığında ise geçici veya kalıcı şekilde birey(ler)in yaşamını sürdürdüğü ülkeden farklı bir ülkeye geçerek yaşamını yeni ülkede kurması olarak tanımlanabilmektedir. Bu noktada sahip olunan milli kimlikler ve temsil edilen toplum üyeliği göze çarpan nitelikler olarak ön plana çıkmaktadır (Bartham, vd. 2017: 13). Göç eyleminin gerçekleşmesi farklı motivasyon öğelerine bağlı olabilmektedir. Bu öğelerin başında birey(ler)in oluşturduğu sosyal sermaye ve sosyal ağlar gelmektedir. Şenol Sert'in (2018: 40) ifadesiyle aile, akraba, arkadaş gibi bireylerle oluşturulan yakın çevrenin göç edilen bölge hakkında edindiği ve aktardığı bilgiler, göç kararını verme ve göç eylemini gerçekleştirme konusunda etkili olmaktadır. Sosyal sermaye ve sosyal ağın aktif bir şekilde kullanılması ise göç sürecine bir dinamizm katmaktadır.

2010 yılı itibariyle Tunus'ta başlayan ve büyük insan kitlelerini etkileyen olaylar, farklı unsurlar özelinde bireysel ve toplumsal yaşamı tehdit etmiştir. Özgürlük, refah yaşam, zorbalık, insan hakları ihlali gibi gözardı edilmeyecek birçok olumsuz etki, Arap Baharı adı verilen insani krizlerin genelini ifade eden süreci ortaya çıkarmıştır (Kaya, 2019: 9). Arap Baharı sürecinin Suriye'ye de yansması ve bu yansıma sonucunda oluşan iç karışıklıklar, birçok insanı etkilemiştir. İnsanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için karşılamaları gereken temel ihtiyaçlarının (beslenme, barınma, güvenlik, özgürlük vb.) karşılanamaması, öncelikle yakın çevre olarak nitelendirilen komşu ülkelere daha sonra ise dünyadaki diğer birçok ülkeye göç edilmesine yol açmıştır. Bu kitlesel göç hareketleri, Suriye'nin sınır komşusu Türkiye'ye doğru da gerçekleşmiştir. 2011 yılından itibaren Suriye'den Türkiye'ye doğru oluşan göç hareketliliği, uluslararası düzensiz ve zorunlu göç niteliği taşımaktadır. Tarihsel süreç içinde yer alan ve aynı niteliğe sahip olan diğer göçlerden ayrılan yanı ise birkaç yıl içerisinde milyonlarca sayıda bireyin göç hareketliliğine katılmasıdır (Kaya, 2017: 9–10; Yıldız, 2020: 231). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan verilere göre (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021) Türkiye'de geçici koruma kapsamında yer alan Suriyeli sayısı, 7 Nisan 2021 tarihi itibariyle, 3 milyon 667 bin 681'dir. Bu kişi sayısının 1 milyon 972 bin 815'i erkek, 1 milyon 694 bin 866'sı kadındır. Dolayısıyla bütün Suriyelilerin % 53,78'i erkeklerden oluşurken % 46,22'si kadınlardan oluşmaktadır.

¹ Bu makale, 20-22 Mayıs 2021 tarihlerinde Ankara'da çevrimiçi olarak gerçekleştirilen Uluslararası Göç Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur

² Prof. Dr. Sıtkı Yıldız, Kırıkkale Üniversitesi, FenEdebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, sitkiyildiz@yahoo.com

³ Yüksek Lisans Mezunu, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, aynurtekke61@gmail.com

Cinsiyet olgusunun toplumsal kabullerle beraber çevrenmesi sonucunda toplum tarafından bireyler için cinsiyetleri özelinde bazı sınırlamalar belirlenmektedir. Toplumsal cinsiyet olarak adlandırılan bu sınırlandırmalar, doğal bir şekilde ortaya çıkmamakta, yaşam içinde farklı olgu ve değişkenlerle beraber şekil almaktadır. Bu çalışmanın odak noktasında bulunan erkeklik kimliği de sosyal, psikolojik, kültürel, tarihi birçok değişkenin etkisiyle oluşturulmaktadır. Atay'ın belirttiği gibi (2012: 22) toplumsal yaşamın farklı alanlarında somutlaştırılmış bir biçimde erkek bireyin karşısına çıkmaktadır. Mekân ve zaman sınırlandırması yapmanın mümkün olmadığı erkeklik kimliği, farklı toplumsal yapı, birliktelik ve olgularla varlığını güçlendirmektedir. Toplumlara etkileyen, yaşamın seyrini değiştiren olayların, bireyleri de etkilediği göz önünde bulundurulduğunda göç sürecinin gözardı edilemeyecek bir olay olduğunun vurgulanması gerekmektedir.

Çalışma, literatürde yer alan veriler doğrultusunda, göç sürecinin şekillendirici etkisiyle beraber, Suriyeli erkek göçmenlerin deneyimlerinin analizinin yorumlanmasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacı, göç eden Suriyeli erkek bireylerin göç sürecinde ve sonrasında değişen erkeklik pratiklerini analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda, ataerkillik kodlara sahip olan Suriye toplumunun kabulleri, ataerkilliğin şekillendirdiği erkeklik norm ve pratikleriyle beraber Suriyeli göçmen erkeklerin yaşamları ele alınmaktadır. Çalışmada öncelikle erkeklik kimliğine kavramsal ve kuramsal düzeyde bir yaklaşım sunulmuş, daha sonrasında göç sürecinin etkileriyle beraber erkeklik norm ve pratiklerinin değişim sürecine odaklanılmıştır. Kavramsal ve kuramsal düzeyde desteklenen varsayımlar literatürde yer alan makale, yüksek lisans ve doktora tezleri ile diğer saha araştırmalarının verileriyle desteklenmiştir. Bu çalışma kapsamında Suriyeli göçmen erkeklerle nitel araştırma yöntemi kapsamında derinlemesine mülakatlar gerçekleştirmek planlanmıştır ancak pandemi koşullarında gerçekleştirilememiştir.

Güvencesiz Bir Statü Olarak Erkeklik

Toplumsal yaşamda kültürle beraber desteklenen değer yargıları, cinsiyetlere dair kabulleri de beraberinde getirmektedir. Bu kabullerle beraber erkek bireylerin yaşamında erkeklik kimliği temsilleri görünür olmaktadır. Sadece biyolojik, fiziksel ve genetik niteliklerin bir sonucu olarak erkeklik kimliğinin değerlendirilmesinden ziyade farklı olguların da bu kimliği şekillendirdiği bilinmektedir. Genel olarak bakıldığında erkeklik, kadınsı olarak nitelendirilen düşünce, tutum ve davranışlardan ayrı olarak değerlendirilmektedir (Clatterbaugh, 1990; Whitehead ve Barrett, 2001). Bireyin kendi perspektifinden erkekliğe dair yapmış olduğu değerlendirmeler sonucunda edindiği hisler ve düşüncelerin yaşamı içinde sergilediği tutum ve davranışlarına yansımaları, erkeklik kimliğinin temelini oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle erkek bireyin yaşam içinde edindiği tecrübeler, toplumun erkek birey için çizmiş olduğu sınırlar ve sonunda sergilenen eylemler, erkeklik kimliğinin açığa çıkmasına aracılık etmektedir.

Erkek bireyler, sosyalleşmeyle beraber desteklenen cinsiyet rollerine yaşamları boyunca maruz kalmakta, rolleri benimsemeyi ve yaşamlarında görünür hale getirmeyi bir zorunluluk olarak hissetmektedir. Bu noktada, toplumun kendilerinden beklediği rol, tutum ve davranışların toplumsal yaşamdan dışlanmamak adına sorgulanmadan kabul edildiğinin de vurgulanması gerekmektedir (Good vd., 1995: 62). Bu noktada, toplumsal değerler bağlamında oluşturulan rollerin, sürdürülebilmesi için

toplumsal yapıyla bütün bir hale getirilmesi, erkek bireylerden taşınması beklenen nitelikler ve toplumsal yaşama olan uyum süreçleri arasında karşılıklı bir etkileşim olduğu görülmektedir (Thompson vd., 1992: 598). O'neil, Good ve Holmes'un (1995), erkek bireylerin cinsiyet rolleriyle ilgili yaşamakta olduğu durumu çatışma olarak adlandırdığı ve bu kapsamda önemli noktaları vurguladıkları modele göre, erkeklerin cinsiyet rolleri; kadınsılaşma korkusu, duygusallıktan uzak durma, iş ve aile yaşamını yönetebilme, başarılı olma, güç sahibi olma, rekabet edebilme ve duygularını saklama gibi normlar ile çevrelenmiş bir çemberin merkezinde bulunmaktadır.

Toplum tarafından kabul edilmek ve erkekliğin onay sürecinden geçerek başarılı olarak nitelendirilmesi yükümlülükleri, erkek bireyler için aktif ve görünür olan bir yaşamın varlığını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla Sakallı Uğurlu ve Türkoğlu'nun (2019) belirttiği gibi, erkek bireyler davranışlarını, dolayısıyla erkekliklerini topluma kanıtlamak zorunda kalmaktadır. Vandello ve arkadaşlarının (2008), çalışmalarında kanıta ve performansa dayalı erkeklik, *Kırılgan Erkeklik Kuramı* kapsamında değerlendirilmiş ve sonuç olarak erkekliğin güvencesiz ve kalıcı olmayan bir statü olduğu açıklanmıştır. Kuram bağlamında elde edilen bulgulara göre erkeklik, bireylere doğdukları andan itibaren verilen bir kimlik gibi görünse de aslında toplumsallaşma süreçleri içinde elde edilmesi gereken, belirli aşamaların başarılı bir şekilde tamamlanması sonucunda edinilen bir kimlik olma niteliği taşımaktadır. Aynı zamanda erkeklik, her ne kadar güçlü ve kalıcı bir kimlik gibi görünse de aslında güçsüz ve sürekliliği olmayan bir kimliktir. Yine bu noktada, toplumun inisiyatifine bırakılan erkek bireyin kimliği, toplumun geri kalanı tarafından onaylanmak zorunda olduğu için herkese açık olan kanıtlar sunma zorunluluğu da erkek birey tarafından hissedilmektedir (Vandello ve Bosson, 2013: 101–102). Bütün bu dayatmalar sonucunda oluşan hisler, düşünceler ve tutumlar yaşamın farklı alanlarında yine farklı şekillerde kendisine yansımalar bulabilmektedir. Erkek bireyler için bir ödül niteliği taşıdığı ifade edilen erkeklik kimliği, aslında birçok olumsuzluğu içinde barındırmaktadır. Öğrenme, içselleştirme, yaşamında görünür hale getirme eylemleri ile beraber toplumsal cinsiyet normlarının erkeklik için aslında sınırlayıcı bir niteliği olduğu söylenebilir.

Erkeklik İnşasında Bir Duraksama Noktası: Göç

Göç sürecini ele alan araştırmaların, küresel düzeyde bir değişim olgusuna yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun temel sebebi olarak ise, göç sürecine dahil olan bireylerin, gönüllü veya zorunlu olarak bir değişim yaşamaları, kendi sahip oldukları kültür, toplumsal değer gibi olguları yeni tanıştıkları toplumun kültürü ve değerleriyle uyumlu hale getirme çabasına girmeleri olarak belirtilebilmektedir. Dolayısıyla bu noktada göç eylemini gerçekleştiren bireylerin yaşamındaki yansımalar, tecrübeler, kendi bakış açılarıyla şekillendirdikleri yaşamlarının analiz edilmesi göç sürecinin etkilerinin görülebilmesi açısından önem arz etmektedir (Şenol Sert, 2018: 50).

Erkeklik kimliğinin oluşması ve bireyin bu kimliği edinebilmesi için erkek bireylerin toplumsal yaşam içinde bir inşa sürecinden geçmesi gerekmektedir. Farklı çalışmalarda ele alınan bu inşa süreçlerinin temelinde, erkek bireyin, erkeklik kimliğini kazandığını topluma ispat etmesi ve bu kimliğin temsilciliğini yaparken süreklilik sağlayabileceğinin teminatını yine topluma vermesi yer almaktadır. Selek (2008) tarafından, *erkeklik durakları* olarak ifade edilen bu inşa süreçlerinin farklı aşamaları

barındırdığı görülmektedir. Sırasıyla bu aşamalar; dini kabuller gereği sünnet olma, toplumsal vazife kapsamında askere gitme, iş bulma ve evlilik eylemini gerçekleştirme şeklinde sıralanmaktadır. Selek'in çalışmasına paralel olacak şekilde erkek bireyin, toplum tarafından idealleştirilmiş erkeklik kabullerine ulaşabilmesi konusunda analiz yapan Barutçu (2013) ise, sünnet olma eyleminden sonraki aşama olarak cinsellik olgusunu da erkeklik kimliği adına bir aşama olarak tanımlamaktadır. Yine bu noktada Şenol ve Erdem (2017), evlilik eylemini gerçekleştiren erkek bireyin toplumun gözünde hâlâ ideal bir erkek olmadığını vurgulayarak, çocuk sahibi olup baba rolünü üstlenebilmenin de erkekliğin ideallğe erişebilmesinde önemli bir aşama olduğunu ifade etmektedir.

Erkeklik kimliği çerçevesinde belirlenen roller için gerek sürekli bir aktiflik gerektirmesi gerekse de her aşamanın sonunda farklı bir aşamanın yer alması bakımından bir durağanlık halinden bahsedebilmek mümkün olmamaktadır. Zaman ve mekanın farklılaşması erkeklik kimliği üzerinde de etkilidir. Tek tipleştirilmiş bir hale getirilen erkeklik kimliği algısından ziyade kültüre, toplumsal yapıya, zamana ve içinde bulunulan mekâna göre değişkenlik gösteren erkeklik kimliği, bireyin veya toplumun yaşantısını şekillendiren, etkileyen olgu ve olaylardan da etkilenmektedir. Bu noktada göç olgusu ve göç süreci gerek toplumsal yaşam gerekse de bireysel yaşam üzerindeki etkisinden ötürü erkeklik kimliğiyle de karşılıklı bir etkileşim sürecinde bulunmaktadır. Erkeğin özel yaşantısından beklenen roller veya sorumlulukların şekillendirici etkisi kadar yerel ve küresel düzeyde gerçekleşen savaş, göç gibi olaylar karşısında da erkeklerin toplumsal cinsiyet kimliklerinin değiştiği görülmektedir. Toplumsal ve bireysel yaşamı derinden etkileyen, dönüştüren ve değiştiren göç olgusu da bu çalışmada, erkeklik inşasında karşılaşılan bir duraksama noktası olarak değerlendirilmektedir.

Göç süreciyle beraber değişen ve yeniden şekillendirilen toplumsal cinsiyet rollerine değinen Şeker (2019), çalışmasında göç etmeden önceki yaşantılarında ataerkil kodlara sahip olan ve yaşamlarını bu kodlara göre düzenleyen bireylerin göç sürecinden sonra değişim yaşamak zorunda kaldıkları ve bu değişime karşı reddedici tutumlar her ne kadar ağırlıkta olsa da kabullenici tutumların da yer aldığını vurgulamaktadır. Suriyeli olan hem kadın hem de erkek göçmen bireyleri göz önünde bulunduran bu genel yaklaşımdan hareketle, sosyalleşme süreçlerinde yaşadığı toplum içinde edindiği toplumsal kabullerle yaşamını şekillendiren erkek göz önünde bulundurulduğunda, yeni sürece uyum sağlamanın, kültürel kabullerini, davranış ve tutumlarını değiştirmenin bir direnç haline gelebildiği görülmektedir. Bunun haricinde göçe bağlı olarak yaşanan travma hali ve beraberinde getirdiği psikolojik sorunlar, erkeğin güçlü olması, duygularını belli etmemesi gerektiği normlarıyla çelişmektedir. Bir anda hem bireysel hem de toplumsal yaşamı değişen erkek, yalnızca kendi yaşamının değil ailesinin yaşamının da sorumluluğunu üzerinde hissetmektedir. Bir iş sahibi olmayan, içinde yaşadığı toplum tarafından dışlanan, aynı zamanda psikolojik sorunlar yaşamasına rağmen bunları belli etmekten çekinen erkek için, erkeklik kimliği Bozok'un ifadesiyle (2019) bir kriz hali içindedir. Göçmen erkek bireylerin, göç ettikleri yerin kültürüne uyum sağlama süreçlerinde farklı stratejiler izlediği ve yine aynı şekilde farklı sonuçlarla karşılaştığı görülmektedir. Kendi toplumunun kültür kodlarıyla yeni karşılaştığı toplumun kültür kodları arasında denge kurmaya çalışmakta, ikilem yaşamakta ve sonuç olarak da yaşadığı gerilim ve kaygılar erkeklik kimliğinin kaybıyla birlikte kriz haline gelebilmektedir (Bozok, 2019).

Her ne kadar göç sürecinde kadın bireylere nazaran kazançlı olan erkek bireyler gibi görünse de göç edilen ülkede yaşam standartlarını iyileştirme, refah desteği alabilme konularına ihtiyaç duyan ve bunların karşısında da hoşgörüsüzlük, şiddet, ayrımcılık, nefret söylemi gibi olumsuz durumlarla karşılaşan daha çok erkek bireyler olmaktadır. Özellikle aile kurumunu ayakta tutabilmek, aile üyelerinin yaşam standartlarını iyileştirmek için gerekli olan geçim kaynağına ulaşma sorumluluğunu erkek bireyler üstlenmektedir ve bu sebeple de literatürde erkekler “birincil göçmenler” olarak nitelendirilmektedir. Göçmen erkeklerin, kendi ülkelerinden göç ettikleri andan itibaren kabullerini ve kendilerine öğretilenleri bir kenara bırakmadıklarını, öz kültürlerini ve değerlerini terk etmedikleri söylenebilir (Donaldson ve Howson, 2009). Geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacıların, Türkiye ve Türk toplumuna dair olan aidiyet duygularını, yaşamakta oldukları sorunları analiz etmeyi amaçlayan Arslan ve Güngör (2019), çalışmalarında örneklem gruplarında yer alan 476 (246’sı erkek) katılımcıya anket uygulamıştır. Araştırmalarında elde ettikleri sonuçlara göre, Suriyeli sığınmacılara karşı yöneltilen ön yargılar, Suriyeli sığınmacıların topluma uyum süreçlerinde, aidiyet duygusu geliştirmeleri önünde engel olabilmektedir. Öte yandan Suriye’den Türkiye’ye yoğun bir göç hareketliliğinin de temel sebebi sayılabilecek olan kendilerinin sahip olduğu bazı nitelikleri Türk toplumunda görmeleri ise aidiyet duygularının artmasını, uyum süreçlerinin de kolaylaşmasını sağlamaktadır. Bu noktada etkili olan temel faktör ise araştırma sonuçlarına göre ortak dini kabullerdir.

Göç ile Beraber Kendini Yeniden Kurgulayan Erkek

Özbay ve Baliç (2004: 6–9), özel alan olarak karşılık bulan ev içinde erkek bireyin konumunu anlamlandırmak için kurulan ilişkiler, yapılan iş bölümleri gibi konular üzerinden yaptıkları analizde, erkek bireyin ev alanı içindeki işlerden uzak tutulduğu, etkisiz birer eleman olarak değerlendirildikleri dolayısıyla da zamanla *görünmez adam* statüsünde yaşamlarını sürdürmek zorunda kaldıklarını vurgulamaktadır. Erkek bireyin, ev içindeki işler konusunda sessizliğini koruması, erkeğe ait olarak tanımlanan kamusal alanda görev üstlenmesi gerektiği kendisine sosyalleşme süreçleri içinde öğretilmektedir. Bu noktada erkeğin, ev içi özel alana yabancılaştığı ifade edilebilir. Yine Özbay ve Baliç’in görünmez adam kavramsallaştırmasıyla ilişkili olarak göç olgusunun değerlendirilmesi, göçmen erkek bireyin konumunu anlamlandırma konusunda yarar sağlayacaktır.

Ataerkil toplum yapılarında hegemonik erkeklik kabulleriyle sosyalleşme süreçlerine dahil olan, idealleştirilmiş normlara maruz kalan göçmen erkekler, yeni göç ettikleri yaşam alanını tanıma ve anlamlandırma süreçlerinde farklı değişkenlerle muhatap olmaktadır. Bir bakıma göçmen erkek, göç sürecine kadar kendi toplumunda yaşadığı sosyalleşme süreçlerini bir kenara bırakıp dahil olduğu yeni toplumun kabullerine ve değerlerine göre sosyalleşme sürecine yeniden başlama zorunluluğu hissetmektedir. Toplumsal aidiyet ya da yabancılaşma şeklinde süren ve sonuçlanan göç sürecinde erkek bireylerin, göç edilen mekânda ve kültürde erkeklik niteliklerinin yok ve görünmez olmaya başladığı, dolayısıyla göçmen erkeğin, yaşam içinde görünmez bir rol üstlendiği söylenebilir (Charsley ve Wray, 2015; Nawyn, 2010). Buradan hareketle, genel olarak göç eden bütün bireylerin özel olarak ise erkek bireylerin toplumla etkileşim kurulan alanlar içinde çeşitli etiketlenmelere maruz kalmaktadır. Bu etiketlenmeler; yabancı, tanınmayan, bilinmeyen, yeni gelen vs. şeklinde nitelendirilirken, arka

planında ise ötekileştirme, nefret söylemi ve toplumla bütünleşememe vurgusu yer almaktadır (Kümbetoğlu, 2018: 75).

Göçmen bireyler üzerinde yapılan etiketlemeler, zamanla kendi içlerine kapanmalarına ve onların da kendilerine yabancı olarak gördüğü bireylerle iletişim ve ilişki kurmamayı tercih etmelerine sebebiyet vermektedir. Bu noktada, göçmen bireylerin etiketlenmeye karşı bir savunma olarak dahil olduğu sosyal ağlar, edindikleri sosyal sermaye önemli bir rol üstlenmektedir. Genel itibarıyla toplumun bütününde özel olarak ise aile kurumunun içinde kurulan ilişkiler ve oluşan etkileşimler aracılığıyla sosyal sermaye oluşturulmaktadır. Bireylerin birbirine karşı güven duygusunu hissetmesi, bu güven duygusundan hareketle işbirliği içinde olması ve sonucunda da bir bağ kurması sosyal sermayenin temel öğeleri olarak sayılabilmektedir. Bu öğelerden hareketle sosyal sermayenin farklı birlikteliklerde mevcut olduğunu söylemek mümkün olmaktadır. Aile, akraba, akran gruplar, arkadaşlar, komşular vs. sosyal sermayenin sınırları kapsamına girmektedir (Taner Canoğlu ve Tekke, 2020: 337). Herhangi bir ihtiyacın hissedilmesi halinde (sosyal, psikolojik, ekonomik vb.) sosyal sermayeyi oluşturan birlikteliklere erişim önemlidir. Özellikle yeni bir yaşam kurmaya çaba gösteren, gösterdiği bu çabanın yanında birçok olumsuzlukla karşılaşan göçmen bireyler için sosyal sermayenin taşıdığı önemin daha büyük olduğu yorumu yapılabilmektedir. Göçmen erkeğin göç sürecinde kendini yeniden kurgulaması hegemonik erkekliğin kaybı, erkeklik pratiklerinin değişimi ve yaşam içinde yer aldıkları konumlar gibi üç ana eksenle değerlendirilebilir. Bu eksenler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Göçmen Erkeğin Hegemonik Erkekliği Kaybetmesi

Erkek birey adına ataerkil kodlara sahip olan toplumlar tarafından belirlenen ve çizilen sınırlardan daha fazlasını karşılayan hegemonik erkeklik (Tosh, 2011: 20) kavramı, toplumlarda yer alan farklı kültürel yapı, değerler, normlara göre de değişkenlik gösterebilmektedir. Temelinde ise erkek bireyin, toplumun vurguladığı ve istediği ideal hale gelebilmesi için sahip olması gereken nitelikler yer almaktadır (Nagel, 2010: 247). Toplum tarafından dayatılan kültürel değerlere ve normlara karşı gelmemek, kabullenmek ve içselleştirerek yaşamına yansıtmak hegemonik erkekliğin şartları arasındadır. Yine bu doğrultuda, toplumun çizmiş olduğu sınırları ve belirlemiş olduğu normları sorgulamaksızın desteklemesi, bireysel ve toplumsal ilişkileri üzerinde bu sınırlar kapsamında düzenleme yapması erkek bireyden beklenmektedir (Messerschmidt, 2019: 90–92). İdealleştirilmiş erkeklik olarak da ifade edilebilecek olan hegemonik erkeklik, eylemler, nitelendirmeler, değerler, görev ve sorumluluklar belirleyerek erkek için bir özgürlük alanı tanımlıyor yanlışlığı oluşturmakta fakat zamanla bu yanlışlığı özgürlük kısıtlaması başta olmak üzere pek çok sosyal ve psikolojik olumsuzluğa yol açmaktadır. İdealleştirilmiş olan normlara uygun bir şekilde yaşamını düzenleyen ve sürdüren birey toplum tarafından kabul edilmekte, erkekliği onaylanmakta ve birçok alanda saygınlıkla anılmaktadır. Dolayısıyla hegemonik erkekliğin, cezbedici bir unsur olarak erkek bireyin önüne sunulduğu da söylenebilir.

Kırılğan erkeklik kuramı bağlamında erkekliğin göçle birlikte dahil olduğu kriz halinin değerlendirilmesi, Suriyeli erkek göçmenlerin durumunu açıklar bir nitelik taşımaktadır. Kırılğan erkeklik kuramı, erkekliği performansa ve kanıtlamaya dayalı bir kimlik olarak değerlendirmekte ve

dolayısıyla güvencesiz, kalıcı olmayan bir statü görünümü sergilediğini vurgulamaktadır. Üç temel ilke üzerinde şekillenen kurama göre ilk olarak, erkekliğin elde edilmesi zordur ve toplum tarafından belirlenen aşamaların tamamlanması veya kazanılması sonucunda edinilen bir statüdür. İkinci temel ilke ise, erkekliğin görüldüğü kadar güçlü ve kalıcı bir kimlik olmadığıdır. Tam tersine herhangi bir tehlike karşısında erkeklik kolay bir şekilde kaydedilebilir ve toplum tarafından bireyin elinden erkeklik kimliği alınabilir. Son ilke ise, bir önceki ilkeyle bağlantılı olacak şekilde bireyin erkekliği toplum tarafından kabul edilmekte ve onaylanmakta olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla bireyin, erkeklik kabullerine dair olan kanıtlarını toplumun diğer üyelerine sunması beklenmektedir (Vandello ve Bosson, 2013). Suriyeli erkeklerin, göç süreciyle beraber erkekliğin göstergesi olarak kabul edilen sözünü geçirebilme, mert olma, korkusuz olma, duygularını belli etmeme, iş sahibi olma, evin geçimini sağlama, otorite sahibi olma, başarılı olma, sağlıklı olma gibi nitelikleri kaybetmesi göçün erkeklik kimliği karşısında bir tehdit olduğu varsayımını desteklemektedir. Göç etmeden önceki süreçte erkek bireylerin, erkekliklerini kanıtlamış olmaları göç süreciyle beraber ortadan kalkmaktadır. Erkeklik statüsüne erişmiş bir birey, göç sürecinde kaybettikleriyle ve edinemedikleriyle beraber değerlendirilmekte ve toplumun beklentilerini karşılayamadığı için “eksik” olarak nitelendirilmektedir.

Göçmen Erkeğin Değişen Erkeklik Pratikleri

Goldberg’in (1992) *erkekliğin imkansız açmazları* olarak adlandırdığı ve erkeklik adına bir yük olarak toplum tarafından belirlenen cinsiyet normları, erkeklik kimliğinin kanıtlanması adına gerçekleştirilmesi gereken pratikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yıldız ve Tekke (Yıldız ve Tekke, 2020: 141), Goldberg’in sunmakta olduğu perspektiften hareketle erkeklik adına yük niteliği taşıyan bu imkansız açmazları farklı kategoriler bağlamında değerlendirmektedir. Erkek için gerek bireysel gerekse de toplumsal yaşamı içinde belirlenen ve yaşamı boyunca taşıması gereken etiket yükleri bu kategorilerin başında gelmektedir. Erkek birey için erkeklik kimliğinin bir etiket olmasının yanında sahip olduğu statü, toplumsal yaşam içinde üstlendiği rol ve sorumluluklar da birer etiket yükü niteliği taşımaktadır. Sürekli hareketli bir yaşam sürmesi beklenen, aynı zamanda güç sahibi olduğunu kanıtlayacak şekilde bir otorite kurması istenen erkek bireyin, her zaman sağlıklı ve başarılı bir birey olarak iş sahibi olması ve para kazanarak evine ekmek getirmesi de toplum tarafından beklenen sorumluluklar arasındadır.

Ayrıca erkek bireyin sahip olması ve temsil etmesi gereken imajlar da toplum tarafından kendisine yük olarak dayatılmaktadır. Kimseye muhtaç olmayacak bir şekilde yaşam sürmesi beklenen erkek bireyin, yaşam içinde kahraman imajına sahip olması, yeri gelince kendi hayatından ve isteklerinden fedakarlık etmesi ve bunlarla beraber sorumluluğunu üstlendiği bireyleri koruyup kollaması, toplum beklentileri kapsamına girmektedir. Bütün bu yükleri taşıırken diğer bir yandan sahip olduğu ve güçsüzlük göstergesi olarak görülen duygularını saklaması beklenen erkeğin, sert bir görünüm temsil etmesi, yaşamında duygu ve düşünceleri konusunda kendisini engellemesi beklenmektedir.

Erkeklik adına belirlenen ve erkek bireylerin içselleştirerek yaşamı boyunca uyması, sergilemesi beklenen normlara uyum sağlanamadığında toplumsal cinsiyet rol gerilimi oluşmaktadır. Erkek bireyin,

kendisini konumlandığı, kendisine dair sahip olduğu his ve düşünceler ile toplumun ondan beklentileri arasında sıkışıp kaldığı ve ortaya çıkan çelişkili durumun yaşamına gerilim olarak yansıdığı görülmektedir (O'Neil vd. 1986: 336). Pleck ise, toplumsal cinsiyet rol geriliminin oluşması ve erkek bireyin yaşamına bu gerilimin yansımaları hakkında bazı önermeler sıralamaktadır. Bu önermelere göre, toplumsal cinsiyet adıyla nitelendirilen kalıp yargılar, bireyin etkileşim halinde olduğu her alanda görünür olmakta ve bireysel yaşamla yakın bir ilişki kurarak ilerlemektedir. Toplum içinde bütün erkek bireylerin, cinsiyet rollerini benimsediği ve bu rollere uygun bir yaşam sürdürdüğü varsayımı toplumun genelinde hakim olsa da rolleri benimsemeyen, reddeden erkek bireylerin olduğu da bilinmektedir. Bu noktada benimsemeyen ve reddedenlerin toplum tarafından dışlandığı, sosyal kınama cezasına maruz bırakıldığı ve bireyin de bunun sonucunda sosyal, psikolojik rahatsızlık hissettiği görülmektedir. Pleck, toplumsal cinsiyet rollerin reddedilmesinin kadın bireylere nazaran erkek bireylerin yaşamında daha ciddi sorunlara yol açtığını vurgulamaktadır (Pleck, 1981: 9).

Erkeklik için toplumun belirlediği roller, erkeğin yaşamında sınırlayıcı bir nitelik taşımakta ve bu sınırlayıcılar tarafından yaşamı şekillendirilmektedir. Dolayısıyla bu sınırlayıcıların, psikolojik olarak bireyleri etkilediği de vurgulanmalıdır. Birçok araştırmada erkeklerden beklenen cinsiyet rollerinin yerine getirilmesi veya getirilmemesi durumunda depresyon, endişe, intihar gibi sonuçlara yol açtığı kanıtlanmıştır. O'neil tarafından hazırlanan “Cinsiyet Rolü Çatışması Ölçeği” (2008) bireylerin erkeklik kabulleri doğrultusunda yaşadıkları çatışmayı ölçmektedir. Thompson, Pleck ve Ferrera (1992) da yine yaptıkları çalışma kapsamında, erkeklik niteliklerine sahip olma, toplumun beklediği norm ve pratikleri yerine getirme ile toplum tarafından kabul edilme arasında bir ilişki olduğunu kanıtlamıştır. Pleck'in sunduğu önermeler, O'neil, Thompson, Pleck ve Ferrera'nın yapmış olduğu çalışmalardan hareketle, Suriye'de çıkan iç karışıklıkların toplumsal ve bireysel yaşamlar üzerindeki şekillendiren, dönüştüren ve değiştiren etkisi değerlendirildiğinde, kendilerinden beklenen cinsiyet rollerini yerine getiremeyen erkek bireylerin, cinsiyet rol gerilimini yaşadığı söylenebilir.

Erkek bireyler için belirlenen cinsiyet rollerinin temelinde yer alan *kadınsılıktan* uzak olma, güç sahibi olma, ekmek parası kazanma, mert, korkusuz, kahraman imajlarına sahip olma, sağlıklı bir yaşam sürme niteliklerinin genel olarak göçmen erkek bireylerde özel olarak ise Suriyeli göçmen erkek bireylerde mevcut olmadığının vurgulanması gerekmektedir. Yine dikkat edilmesi gereken başka bir nokta ise, toplumsallaşma süreçleri içinde Suriyeli göçmen erkeklerin yaşamlarında bu normlara sahip olduğu, bir şekilde yaşamlarına yansıttıkları ve dolayısıyla da erkekliklerini kendi toplumlarına kanıtladıklarıdır. Fakat göç sürecinin olumsuz etkisiyle beraber, kırılgan erkekliğin ön plana çıktığı ve güvencesiz statü olan erkekliğin bir kez daha kendini görünür hale getirdiği söylenebilir.

Toplumsal Yaşam İçinde Göçmen Erkeğin Konumlanışı

Göç süreci, göç eden bireyler ve göç edilen toplumun üyeleri arasındaki ilişki, iletişim ve etkileşim bağlamında değerlendirildiğinde her iki taraf için de farklı sonuçlara yol açtığı, farklı deneyimlerle sürecin şekillendiği görülmektedir (Kaya ve Şahin, 2021: 3). Göçmen bireylerin nasıl bir yaşam standardına sahip olduğu, yaşamları hakkındaki temel ipuçlarını sağlayan gündelik yaşam pratiklerini nasıl şekillendirdiği, birçok değişkenle beraber değerlendirilebilmektedir. Sadece maddi

karşılığı olan, ekonomik gücün göstergesi olarak kabul edilen metalar bu noktada yardımcı olmamakta, bunların haricinde düşünceler, tutumlar ve gündelik yaşam içinde sergilenen davranışlar da analiz yapabilme konusunda destekleyici nitelik taşımaktadır. Göçmen bireyler, toplumsallaşma sürecine dahil oldukları yeni toplum içinde karşılaştığı veya karşılaşması muhtemel olan sorunlarla baş etmek için kendi sahip oldukları toplumsal ve kültürel değerleri aracılığıyla gündelik yaşam pratiklerini sürdürmeye çalışmaktadır. Bunu yapmalarının temel sebebi, kendilerinin sahip oldukları kökenselel aidiyeti ve kimliği kaybetmemektir (Nas, 2017: 115). Bu noktada göçmen bireylerin kendi kimliklerini korumaya çalışırken toplumsal uyum süreçlerini başarılı bir şekilde tamamlayabilmek için yeni karşılaştıkları toplumun değerlerini, normlarını öğrenme ve içselleştirme süreçlerine de dahil olduklarının belirtilmesi gerekmektedir. İzlenen bu strateji göçmen bireylerin oluşturduğu topluluk üyeleri ve ev sahipliği yapan toplumun üyeleri arasındaki ilişkiye yön veren temel etkenlerden birisi olmaktadır.

Şimşek (2019), sosyal sınıfı Suriyelilerin eğitim, sağlık, işgücü piyasasına katılımı gibi konularda temel faktör olarak değerlendirdiği çalışmasında, 80 Suriyeli mülteci (45'i erkek) ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirmiştir. Temel haklara erişim sağlayabilme imkanının, gündelik yaşam pratiklerini düzenleme ve topluma uyum sürecini sürdürmenin temelini oluşturduğunu belirtmektedir. Suriyeli mültecilerin sınıfsal (göçmen statüsü) olarak temsil ettikleri farklılıkların entegrasyon sürecini şekillendirdiğini belirtirken yine bu doğrultuda ekonomik olarak kaynaklara erişemeyenlerin de iş piyasasında görünür olmadığını vurgulamaktadır. Aynı doğrultuda, toplum içinde göçmen statülerinden ötürü yaşamakta oldukları ayrımın, gündelik yaşam pratiklerini gerçekleştirmeleri konusunda da önlerinde engel olduğu araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

Hanpolat (2019), İstanbul'un Başakşehir ilçesinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin yaşadığı sorunların tespitini yapabilmek için anket tekniğini kullanarak belirlediği evren içinde 47'sinin Suriyeli göçmen erkek bireylerin oluşturduğu örneklem grubuyla araştırmasını gerçekleştirmiştir. Toplumla olan uyum sürecine odaklanılan çalışmada, uyum sürecinin niteliğini belirleyen temel olgunun aynı zamanda sorun olarak da görülen işsizlik olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre göçmenlerin Türkçe'yi bilmemelerinin beraberinde birçok sorunu getirdiği ifade edilmektedir. Genel olarak Suriyeli göçmen bireylerin özel olarak ise Suriyeli göçmen erkek bireylerin yaşamında sorun olarak işsizlik olgusunun yer aldığı tespit edilmiştir. Erkekliğin inşa süreçlerinde bir basamak olarak varlık gösteren iş sahibi olma, erkekliğin özellikle de evlilik kurumuna dahil olan aynı doğrultuda babalık rolü üstlenen erkek bireylerin yaşamının tamamlayıcısı olarak ifade edilmektedir. Toplum tarafından gerçek ve ideal bir erkek olarak adlandırılmak, toplumsal dışlanmaya maruz kalmadan kabul süreçlerini başarılı bir şekilde geçmek, kimseye muhtaç olmadığını topluma kanıtlamak için şart olan eylemlerden en önemlisi iş sahibi olmak şeklinde belirtilmektedir (Sancar, 2009: 59). Erkek bireylerin, iş sahibi olup olmaması ve aile kurumuyla kurduğu ilişki arasında bir etkileşim bulunmaktadır. Erkek bireyin kendi yaşam standardını belirleme etkisinin yanı sıra aile üyeleriyle kurulan ilişkinin kalitesinin düştüğü, bu durumun da hem kendi hem de aile üyelerinin üzerinde psikolojik olarak olumsuz etkiler bırakmaktadır. Aktif olarak bir işte çalışan bireylerin iş yaşamı ve aile yaşamı arasında çatışmalar yaşaması, işsizlik durumunda da görünür olabilmektedir. Bu çatışmalar arasında özellikle duygusal ve zihinsel olarak gerginlik yaşanması, beklentinin olması ve karşılanamaması durumlarında ortaya

çıkabilmektedir (Özen, 2018: 169–177). Dolayısıyla iş sahibi olmayan Suriyeli göçmen erkek bireyler, göç sürecinden önceki yaşamları tamamen yok sayılarak yalnızca güncel olarak içinde bulunduğu işsizlik hali değerlendirilmekte ve erkeklikleri onaylanmamaktadır. Bu da toplumsal dışlanmalara yol açtığı gibi bu dışlanmadan hareketle göçmenlerin kendilerini toplumdan zorunlu olarak geri çekmesine sebep olabilmektedir. Toplumun göçmenleri dışlaması, göçmenlerin de kendilerini geri çekmeleri daha da olumsuz birtakım sonuçlara yol açmaktadır. Bunlardan bir tanesi de göçmenlere duyulan nefret ve nefret söylemidir.

Suriyeli göçmen bireylere karşı sürdürülen nefret söylemi, toplumsal yaşam içinde dışlanmalarına ve Yıldız'ın ifadesiyle “istenmeyen” olarak nitelendirilmelerine yol açmaktadır (Yıldız, 2020: 235). Bauman'ın toplumsal hayatın paradokslarını göz önünde bulundurarak yapmış olduğu “Biz” ve “Onlar” ayrımı ev sahibi toplum ve göçmen bireyler arasındaki ilişkinin niteliğini açıklama hususunda yardımcı olmaktadır. Farklı gruplar arasında kurulan etkileşimi açıklamamanın haricinde bireylerin sahip olduğu düşünce ve tutumların birbirine karşıt bir şekilde konumlanmasını, zıt duygular şeklinde yansımalar bulmasını da biz ve onlar ayrımı açıklamaktadır. Biz olarak nitelendirilen grup, her bireyin kendini ait hissettiği, düşünceleri, tutumları, davranışları konusunda bir karşıtlık gözlemlemediği bireylerden oluşmaktadır. Öte yandan onlar ise, bireylerin kendini ait hissetmediği ve hissetmek istemeyeceği bireylerden oluşan bir topluluğu, güven vadetmeyen ilişkilerin yer aldığı ve uzak durulmak istenen bireylerin oluşturduğu gruptur. Bireyler, olumlu, güzel, iyi bütün değerlendirmelerini “biz” grubu için yaparken olumsuz, çirkin ve kötü olan değerlendirmelerini ise “onlar” grubu için yapmaktadır (Bauman, 2017: 56–57). Bauman'ın sunmuş olduğu perspektif, Suriyeli göçmen bireylere karşı sürdürülen nefret söylemi, toplumsal dışlama gibi eylemleri anlaşılır hale getirmektedir. Toplumun üyeleriyle iletişim kurulan ve etkileşim halinde bulunulan ortamı karşılayan kamusal alanda yer alan Suriyeli göçmen erkek bireylerin daha fazla nefret söylemiyle ve toplumsal dışlanmayla karşılaştığı söylenebilir. İş arayışında olan Suriyeli göçmen erkek bireylere, piyasanın altında çok düşük ücretler teklif edilmesi veya taşımış olduğu göçmen kimliğinden ötürü hiçbir şekilde iş yaşamına dahil edilmek istenmemesi bu yorumu kanıtlar niteliktedir.

Gündelik yaşam pratikleri bağlamında aile kurumu içindeki ilişkilerin sürdürülebilirliği, göç sürecinin etkilerini çözümü konusunda yardımcı olan bir başka unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin sürekliliğini sağlayan bireyler olarak anne ve babanın çocuğa karşı ilgi göstermesi, ihtiyaçlarını gidermesi, toplumsallaşma süreçlerini başarılı bir şekilde geçirmesine yardımcı olması çocuğun sosyal, psikolojik, duygusal ve bilişsel gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır. Bu katkıların içinde babanın rolü ise dikkat çeken değişkenlerden birisidir. Baba, çocuk için toplumla olan ilişki, kültür ve kurulan iletişimler üçgeninin merkezinde bulunmaktadır. Toplumsal değişim ve dönüşümlerin yaşanması her ne kadar babalık rolünün değişimini beraberinde getirmiş olsa da eve ekmek getiren olma, sahip çıkma, kahraman imajını taşıma rolleri hâlâ babalık rolünün kapsamına girmektedir (Çelen, 2018: 35). Aile kurumu içindeki kararların alınması konusunda erkek bireyler, ataerkil toplumlar özelinde büyük bir rol üstlenmektedir. Dolayısıyla evin reisi statüsüne yerleştirilen erkek bireylerin, gündelik yaşamla, kamusal alanla, aile üyelerinin yaşamıyla ilgili birçok konuda karar mercii rolüne sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Bozok, 2018: 102). Suriyeli göçmen erkek bireyler arasında baba olanların işsizlikle baş etmeye çalışması, yerli halk tarafından sürdürülen nefret

söylemi eylemlerine maruz kalması, gündelik yaşam pratiklerini düzenleme girişimlerinde bulunması, duygularını saklama zorunluluğu hissetmesi, toplumsallaşma süreçleri içinde kendisine öğretilen erkeklik ve babalık rollerini yerine getirememesi başta psikolojik etkiler olmak üzere birçok olumsuz etki şeklinde yaşamında yansımalar bulmaktadır.

Sonuç

Toplumsal ve bireysel yaşamları şekillendiren, etkileyen bir değişken olarak ele alınan Suriye göçünün erkek göçmen bireyler üzerindeki etkisi, göç sürecinden önceki yaşamlarında Suriyeli erkek göçmen bireylerin gerçekleştirmekte olduğu gündelik yaşam pratiklerinin kendilerine öğretilen erkeklik normları bağlamında değerlendirilmesi, çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu noktadan hareketle, göç olgusu meydana geldiği süreç bağlamında ele alınmıştır. Çalışmanın bir diğer perspektifini oluşturan erkeklik norm ve pratikleri ise ataerkil toplum kabulleri ile beraber analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın odak noktasında ve temel kısmında yer alan Suriyeli erkek göçmenlerin sergilemekte olduğu erkeklik pratikleri, literatürde yer alan erkek göçmenlerle yapılan anket ve mülakat uygulamalarından elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu veriler kavramsal ve kuramsal olarak da temellendirilmeye çalışılmıştır. Yararlanılan dolaylı bulgular doğrultusunda, genel olarak Suriyeli göçmen bireylerin özel olarak ise Suriyeli göçmen erkek bireylerin yeni tanıştıkları topluma dair edinmeleri gereken deneyimler başka bir ifadeyle toplumsallaşma süreçlerine dair farklı stratejiler izledikleri görülmüştür. Bu noktada sahip oldukları sosyal sermaye ve sosyal ağların kendilerine tanıdığı imkanlardan yararlanmak istedikleri tespit edilirken öte yandan farklı olumsuz sonuçlarla da karşılaştıkları görülmüştür. İstenmeyen, yabancı, tanınmayan gibi etiketlemelere maruz kalan Suriyeli göçmen erkek bireylerin toplumsal aidiyetlerini sağlamak adına yaşamlarını yeniden kurgulamak istedikleri de tespit edilmiştir.

Erkekliğin tamamlayıcısı olarak ifade edilmesi mümkün olan erkeklik inşa süreçleri üzerinde göç olgusunun bir duraksama noktasını temsil ettiği, bu temsiliyetle beraber erkekliğin kırılan doğasının bir kez daha gerçekleştiği saptanmıştır. Erkekliğe dair olan normlara uyum sağlayamayan, toplumun kendilerinden beklediği erkeklik yüklerini taşıyamayan Suriyeli göçmen erkek bireylerin ise eksik, gerçek olmayan nitelendirmelerine maruz bırakıldığı bu nitelendirmeler sonucunda da toplumsal cinsiyet rol gerilimi ile erkek toplumsal cinsiyet rol gerilimi kuramları bağlamında kaygı, stres, endişe gibi psikolojik etkilerin ortaya çıktığı ifade edilebilir.

Toplumsal cinsiyet kabullerinin mekânlar üzerindeki etkilerinin yansıması olan kamusal alan özel alan dikotomisinden hareketle göç sürecinden önceki yaşamında kamusal alanla iletişim halinde olan, özel alanda yalnızca belli zaman dilimlerinde vakit geçiren göçmen erkeğin, göç süreciyle beraber daha fazla özel alanda vakit geçirmeye başladığı görülmüştür. Özel alandaki varlığı görünmez adam olarak tanımlanan erkek bireyin statüsü artık göçmen kimliğiyle beraber daha da belirgin hale gelmiştir. İş bulamama, kamusal alanla mesafeli bir şekilde iletişim kurma, kamusal alandan mümkün olduğunca uzak durma sonucunda Suriyeli göçmen erkeklerin, görünmez erkek statüsünde konumlandırıldıkları, bunun sonucunda da erkeklik pratiklerinin toplumsallaşma süreçlerinde edindikleri deneyimlerden

farklılaştığı, dolayısıyla sosyal ve psikolojik olarak Suriyeli erkek göçmenlerin olumsuz yönde etkilendiği söylenebilir.

Kaynakça

- Aslan, G. G. ve Güngör, F. (2019). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Göç Sonrası Yaşadığı Sorunlar: İstanbul Örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1602–1632. doi:10.26466/opus.558512
- Atay, T. (2012). *Çin İşi Japon İşi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bartham, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. (İtir Ağabeyoğlu Tuncay (çev.)). Ankara: Hece Yayınları.
- Barutçu, A. (2013). *Türkiye'de Erkeklik İnşasının Bedensel ve Toplumsal Aşamaları*. Ankara Üniversitesi.
- Bauman, Z. (2017). *Sosyolojik Düşünmek*. (Abdullah Yılmaz (çev.)). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bozok, M. (2018). Toplumsal Cinsiyet ve Aile. N. Oktik ve H. Ünal Reşitoğlu (Ed.), içinde *Aileyi Anlamak* (ss. 101–115). Ankara: Nobel Yayınları.
- Bozok, M. (2019). Göç Sonucu Yaşanan Erkeklik Krizlerinin Bir Yüzü Olarak Erkekliğin Kaybı. *Journal of Economy Culture and Society*, 60, 171–185. doi:10.26650/JECS2019-0035
- Çelen, H. N. (2018). Aile ve Psikolojik Yansımaları. N. Oktik ve H. Ünal Reşitoğlu (Ed.), *Aileyi Anlamak* içinde (ss. 31–43). Ankara: Nobel Yayınları.
- Charsley, K. ve Wray, H. (2015). Introduction: The Invisible (Migrant) Man. *Men and Masculinities*, 18(4), 403–423. doi:10.1177/1097184X15575109
- Clatterbaugh, K. C. (1990). *Contemporary Perspective on masculinity: Men, Women, and Politics in Modern Society*. Boulder: CO: Westview Press.
- Donaldson, M. ve Howson, R. (2009). Men, Migration and Hegemonic Masculinity. M. Donaldson, R. Hibbins, R. Howson ve B. Pease (Ed.), içinde *Migrant Men: Critical Studies of Masculinities and the Migration Experience* (ss. 210–217). Routledge.
- Goldberg, H. (1992). *Erkek Olmanın Tehlikeleri* (Selçuk Budak (çev.)). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Good, G. E., Robertson, J. M., Neil, J. M. O., Stevens, M., Fitzgerald, L. F., Debord, K. A., Brayerman, D. G. (1995). Male Gender Role Conflict : Psychometric Issues and Relations to Psychological Distress. *Journal of Counseling Psychology*, 42(1), 3–10.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2021). *Geçici Koruma*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden erişildi.
- Hanpolat, Z. (2019). *Göç, Uyum, Sorunlar Başakşehir'de Yaşayan Suriyeli Göçmenler Örneği*. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, E. (2019). *Suriyeli Sığınmacıların Bazı Ruhsal Sorunları ve Ruh Sağlığı Hizmet Gereksinimleri ile Hizmet Sunucuların ve Yöneticilerin Görüşlerinin Belirlenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, M. (2017). *Türkiye'deki Suriyeliler İç İç Geçişler ve Karşılaşmalar*. İstanbul: Hiperyayın.
- Kaya, M. ve Şahin, H. (2021). Harran Üniversitesi'ndeki Suriyeli Öğrencilerin Akademik Entegrasyon Süreçlerinin Analizi. *İnsan&Toplum*, 1–45. doi:10.12658/M0627

- Kümbetoğlu, B. (2018). Göç Çalışmalarında “Nasıl” Sorusu. S. G. Ihlamur-Öner ve N. A. Ş. Öner (Ed.), içinde *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar* (4. bs.), (ss. 49–85). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Messerschmidt, J. W. (2019). *Hegemonik Erkeklik*. Ç. Günay-Erkol ve N. Y. Sünbuloğlu (Ed.), (Eleştirel Erkeklik İnisiyatifi (çev.)). İstanbul: Özyeğin Üniversitesi Yayınları.
- Nagel, J. (2010). Ethnic and Racial Studies Masculinity and Nationalism : Gender and Sexuality in the Making of Nations. *Ethnic and Racial Studies*, 21(2), 242–269.
- Nas, F. (2017). *Ortadoğu’da Göç Dinamikleri*. (H. Babacan (Ed.)). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Nawyn, S. J. (2010). Gender and Migration: Integrating Feminist Theory into Migration Studies. *Sociology Compass*, 4(9), 749–765. doi:10.1111/j.1751-9020.2010.00318.x
- O’Neil, J. (2008). The Counseling Psychologist. *The Counseling Psychologist*, 36(3), 358–445. doi:10.1177/0011000008317057
- O’Neil, J. M., Helms, B. J., Gable, R. K., David, L. ve Wrightsman, L. S. (1986). Gender-role Conflict Scale: College Men’s Fear of Femininity. *Sex Roles*, 14(5–6), 335–350. doi:10.1007/BF00287583
- Özbay, C. ve Balıç, İ. (2004). Erkekliğin Ev Halleri!. *Toplum ve Bilim*, 101.
- Özen, S. (2018). İş ve Aile Yaşamı Etkileşimi. N. Oktik ve H. Ünal Reşitoğlu (Ed.), içinde *Aileyi Anlamak* (ss. 169–193). Ankara: Nobel Yayınları.
- Pleck, J. H. (1981). *The Myth of Masculinity*. MIT Press.
- Sakallı-Uğurlu, N. ve Türkoğlu, B. (2019). "Erkek" Olmak ya da Olmamak: Sosyal Psikolojik Açıdan Erkeksilik/Erkeklik Çalışmaları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44), 52–76. doi:10.31828/tpy1301996120190516m000014
- Sancar, S. (2009). *Erkeklik: İmkansız İktidar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Şeker, O. (2019). Suriyeli Mültecilerin Değişen Toplumsal Roller. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 8(23), 227–245.
- Selek, P. (2008). *Sürüne Sürüne Erkek Olmak*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şenol, D. ve Erdem, S. (2017). Türk Toplumunda Hegemonik Erkekliğin İnşasında Toplumsal Süreçlerin Rolü. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 9(33), 290–299.
- Şenol Sert, D. (2018). Uluslararası Göç Yazınında Bütünleyici Bir Kurama Doğru. S. G. Ihlamur-Öner ve N. A. Ş. Öner (Ed.), içinde *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar* (4. bs.), (ss. 29–49). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şimşek, D. (2019). Türkiye’de Suriyeli Mülteci Entegrasyonu: Zorlukları ve Olanakları. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 172–187. doi:10.30784/epfad.596262
- Taner Canoğlu, N. ve Tekke, A. (2020). Pandeminin Aile Temelli Sosyal Sermayeye Etkisi ve Aile Kurumunda Erkeklik. F. Kaleci ve E. Başaran (Ed.), içinde *Pandemi Sürecinde Sosyoekonomik Değişim ve Dönüşümler* (ss. 331–369). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları.

- Thompson, E. H., Pleck, J. ve Ferrera, D. L. (1992). Men and Masculinities : Scales for Masculinity Ideology and Masculinity-Related Constructs Thompson , Edward H ., Jr , Men and Masculinities : Scales for Masculinity Ideology and Masculinity-Related Constructs , *Sex Roles*, 27:11/12.
- Tosh, J. (2011). The History of Masculinity: An Outdated Concept? J. H. Arnold ve S. Brady (Ed.), içinde *What is Masculinity?* (ss. 17–35). London: Palgrave Macmillan.
- Vandello, J. A. ve Bosson, J. K.. (2013). Psychology of Men & Masculinity Hard Won and Easily Lost : A Review and Synthesis of. *Psychology of Men & Masculinity*, 14(2), 101–113. doi:10.1037/a0029826
- Vandello, J. A., Bosson, J. K., Cohen, D., Burnaford, R. M. ve Weaver, J. R. (2008). Precarious Manhood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(July 2014), 1325–1339. doi:10.1037/a0012453
- Whitehead, S. M. ve Barrett, F. (2001). *The Masculinities Reader*. Cambridge: University Press.
- Yıldız, S. (2020). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Nefret Söylemi. Ç. Sarp (Ed.), içinde *Göç Sosyolojisi Türkiye’den Örneklerle* (ss. 225–244). Ankara: Orion Kitabevi.
- Yıldız, S. ve Tekke, A. (2020). Türk Toplumundaki Erkeklik Yüklerinin Lisansüstü Tezler Üzerinden Analizi. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (6), 131–153. doi:https://doi.org/10.48131/jscs.825095